

Міністерство освіти і науки України
Національний аерокосмічний університет ім. М. Є. Жуковського
«Харківський авіаційний інститут»

Кафедра

Аерокосмічної теплотехніки (№ 205)
(назва кафедри)

ЗАТВЕРДЖУЮ

Керівник проектної групи, канд. техн.
наук, доцент

(підпис)

Т. П. Михайленко
(ініціали та прізвище)

«30» серпня 2019 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА ВИБІРКОВОЇ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

МАТЕМАТИЧНА ФІЗИКА
(назва навчальної дисципліни)

Галузь знань

14 «Електрична інженерія»
(шифр і найменування галузі знань)

Спеціальність:

144 «Теплоенергетика»
(код та найменування спеціальності)

Освітня програма:

«Комп'ютерно-інтегровані технології проектування
енергетичних систем»
(найменування освітньої програми)

Рівень вищої освіти: перший (бакалаврський)

Форма навчання: денна

Харків 2019 рік

Робоча програма Математична фізика
(назва дисципліни)

для студентів за спеціальністю 144 «Теплоенергетика»

освітніми програмами: «Комп'ютерно-інтегровані технології проектування енергетичних систем»

«14» червня 2019 р., – 12 с.

Розробник:

Горбенко Г. О., проф. каф. аерокосмічної теплотехніки (205), д. т. н, професор
(прізвище та ініціали, посада, науковий ступінь та вчене звання)

(підпис)

Робочу програму розглянуто на засіданні каф. Аерокосмічної теплотехніки (205)
(назва кафедри)

Протокол № 9 від «21» червня 2019 р.

Завідувач кафедри д.т.н., доц.
(науковий ступінь та вчене звання)

(підпис)

П.Г. Гакал
(ініціали та прізвище)

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки (спеціальність, спеціалізація), рівень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни
		Денна форма навчання
Кількість кредитів – 5	Галузь знань <u>14 «Електрична інженерія»</u> Спеціальність: <u>144 «Теплоенергетика»</u> Освітня програма: <u>«Комп’ютерно-інтегровані технології проектування енергетичних систем»</u> Рівень вищої освіти: <u>перший (бакалаврський)</u>	Вибіркова Цикл професійної підготовки
Кількість модулів – 2		Навчальний рік
Кількість змістових модулів – 3		2019/2020
Індивідуальне завдання: Розрахункова робота РГР «Вирішення одновимірної неоднорідної задачі теплопровідності»		Семестр
Загальна кількість годин – 64/150		6-й
Кількість тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 4 самостійної роботи студента – 3		Лекції
		32 години
		Практичні, семінарські
		32 години
		Лабораторні
		0 годин
		Самостійна робота
		86 годин
		Вид контролю
Модульний контроль, іспит		

Співвідношення кількості аудиторних занять до самостійної роботи становить: $64/86=0.74$

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета: у результаті вивчення дисципліни студент повинен мати здатність застосовувати відповідні кількісні математичні методи для вирішення інженерних завдань в теплоенергетичній галузі, демонструвати знання і розуміння математичних принципів і методів, необхідних в теплоенергетичній галузі

Завдання: у результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен знати:

- принципи побудови математичних моделей фізичних процесів та математичні основи методів вирішення задач для лінійних диференціальних рівнянь у частинних похідних другого порядку;

вміти:

- застосовувати отримані знання на практиці при постановці та вирішенні крайових задач для лінійних диференціальних рівнянь у частинних похідних другого порядку.

Програмні результати навчання. У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен продемонструвати:

- знання і розуміння математичного апарату, що лежить в основі спеціальності «Теплоенергетика»;
- розуміння застосовуваних методик проектування і дослідження, а також їх обмежень.
- здатність вирішувати завдання, що передбачають реалізацію інженерних проектів і проведення досліджень.

Міждисциплінарні зв'язки: вища математика, програмування та методи обчислень.

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Диференціальні рівняння у частинних похідних і постановка задач математичної фізики.

Тема 1. Методи дослідження фізичних процесів та місце математичної фізики. Фізичне поле та його математичний опис. Диференціальні оператори. Фізичне значення дивергенції та градієнта.

Тема 2. Диференціальний запис законів збереження. Умови однозначності. Типи граничних умов та їх фізичне значення. Задача Коші. Крайові задачі.

Тема 3. Загальний вигляд диференціального рівняння у частинних похідних другого порядку. Класифікація диференціальних рівнянь у частинних похідних. Фізичне значення різних типів рівнянь.

Тема 4. Коректність постановки задачі математичної фізики. Одиначність та стійкість рішення деяких задач математичної фізики. Принцип максимуму. Ряди Фур'є. Властивість ортогональності системи функцій.

Змістовий модуль 2. Метод розділення змінних (метод Фур'є).

Тема 5. Принцип суперпозиції. Вирішення методом розділення змінних одновимірних нестационарних задач. Задача Штурма–Ліувілля.

Тема 6. Загальна схема розподілу змінних. Загальний вигляд задачі Штурма–Ліувілля. Властивості власних функцій та власних значень.

Тема 7. Вирішення багатовимірних задач методом розподілу змінних. Метод скінчених різниць.

Змістовий модуль 3. Спеціальні функції.**Тема 8.** Загальне рівняння теорії спеціальних функцій.**Тема 9.** Циліндричні функції. Функції Бесселя.**Тема 10.** Сферичні функції. Поліноми Лежандра.**Тема 11.** Поліноми Чебишева–Ерміта. Рівняння Шредингера.**4. Структура навчальної дисципліни**

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин				
	Денна форма				
	Усього	у тому числі			
		л	п	лаб.	с.р.
1	2	3	4	5	6
Семестр 6					
Змістовий модуль 1. Диференціальні рівняння у частинних похідних і постановка задач математичної фізики.					
Тема 1. Методи дослідження фізичних процесів та місце математичної фізики. Фізичне поле та його математичний опис. Диференціальні оператори. Фізичне значення дивергенції та градієнта.	8	2	2		4
Тема 2. Диференціальний запис законів збереження. Умови однозначності. Типи граничних умов та їх фізичне значення. Задача Коші. Крайові задачі.	8	2	2		4
Тема 3. Загальний вигляд диференціального рівняння у частинних похідних другого порядку. Класифікація диференціальних рівнянь у частинних похідних. Фізичний смисл різних типів рівнянь.	7	1	2		4
Тема 4. Коректність постановки задачі математичної фізики. Одичність та стійкість рішення деяких задач математичної фізики. Принцип максимуму. Ряди Фур'є. Властивість ортогональності системи функцій.	7	1	2		4
Модульний контроль	2	2			
Разом за змістовим модулем 1	32	8	8		16
Змістовий модуль 2. Метод розділення змінних (метод Фур'є).					
Тема 5. Принцип суперпозиції. Вирішення методом розділення змінних одновимірних нестационарних задач. Задача Штурма–Ліувілля.	20	6	6		8
Тема 6. Загальна схема розподілу змінних. Загальний вигляд задачі Штурма–Ліувілля. Властивості власних функцій та власних значень.	18	4	6		8
Тема 7. Вирішення багатовимірних задач методом розподілу змінних. Метод скінчених різниць.	17	4	4		9
Модульний контроль	2	2			
Разом за змістовим модулем 2	57	16	16		25
Змістовий модуль 3. Спеціальні функції.					
Тема 8. Загальне рівняння теорії спеціальних функцій.	9	2	2		5
Тема 9. Циліндричні функції. Функції Бесселя.	9	2	2		5

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин				
	Денна форма				
	Усього	у тому числі			
		л	п	лаб.	с.р.
1	2	3	4	5	6
Тема 10. Сферичні функції. Поліноми Лежандра.	8	1	2		5
Тема 11. Поліноми Чебишева–Ерміта. Рівняння Шредингера.	13	1	2		10
Модульний контроль	2	2			
Разом за змістовим модулем 3	41	8	8		25
Розрахункова робота «Вирішення одновимірної неоднорідної задачі теплопровідності»	20				20
Усього годин	150	32	32		86

5. Теми семінарських занять

Навчальним планом не передбачені

6. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Тема 1. Методи дослідження фізичних процесів та місце математичної фізики. Фізичне поле та його математичний опис. Диференціальні оператори. Фізичне значення дивергенції та градієнта.	2
2	Тема 2. Диференціальний запис законів збереження. Умови однозначності. Типи граничних умов та їх фізичне значення. Задача Коші. Крайові задачі.	2
3	Тема 3. Загальний вигляд диференціального рівняння у частинних похідних другого порядку. Класифікація диференціальних рівнянь у частинних похідних. Фізичне значення різних типів рівнянь.	2
4	Тема 4. Коректність постановки задачі математичної фізики. Єдиничність та стійкість рішення деяких задач математичної фізики. Принцип максимуму. Ряди Фур'є. Властивість ортогональності системи функцій.	2
5	Тема 5. Принцип суперпозиції. Вирішення методом розділення змінних одновимірних нестационарних задач. Задача Штурма–Ліувілля.	6
6	Тема 6. Загальна схема розподілу змінних. Загальний вигляд задачі Штурма–Ліувілля. Властивості власних функцій та власних значень.	6
7	Тема 7. Вирішення багатовимірних задач методом розподілу змінних. Метод скінчених різниць.	4
	Тема 8. Загальне рівняння теорії спеціальних функцій.	2
	Тема 9. Циліндричні функції. Функції Бесселя.	2
	Тема 10. Сферичні функції. Поліноми Лежандра.	4
	Тема 11. Поліноми Чебишева–Ерміта. Рівняння Шредингера.	2
	Разом	32

7. Теми лабораторних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Навчальним планом не передбачені	

8. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Тема 1. Методи дослідження фізичних процесів та місце математичної фізики. Фізичне поле та його математичний опис. Диференціальні оператори. Фізичне значення дивергенції та градієнта.	4
2	Тема 2. Диференціальний запис законів збереження. Умови однозначності. Типи граничних умов та їх фізичне значення. Задача Коші. Крайові задачі.	4
3	Тема 3. Загальний вигляд диференціального рівняння у частинних похідних другого порядку. Класифікація диференціальних рівнянь у частинних похідних. Фізичне значення різних типів рівнянь.	4
4	Тема 4. Коректність постановки задачі математичної фізики. Одиначність та стійкість рішення деяких задач математичної фізики. Принцип максимуму. Ряди Фур'є. Властивість ортогональності системи функцій.	4
5	Тема 5. Принцип суперпозиції. Вирішення методом розділення змінних одновимірних нестационарних задач. Задача Штурма–Ліувілля.	8
6	Тема 6. Загальна схема розподілу змінних. Загальний вигляд задачі Штурма–Ліувілля. Властивості власних функцій та власних значень.	8
7	Тема 7. Вирішення багатовимірних задач методом розподілу змінних. Метод скінчених різниць.	9
	Тема 8. Загальне рівняння теорії спеціальних функцій.	5
	Тема 9. Циліндричні функції. Функції Бесселя.	5
	Тема 10. Сферичні функції. Поліноми Лежандра.	5
	Тема 11. Поліноми Чебишева–Ерміта. Рівняння Шредингера.	10
	Виконання розрахункової роботи	20
	Разом	86

9. Індивідуальні завдання

Учебний план передбачає виконання розрахункової роботи в якості індивідуального завдання. Витрати часу на її виконання складають 20 годин за рахунок обсягу часу для самостійної роботи. Результати роботи студенти подають у вигляді пояснювальних записок обсягом 6-10 сторінок.

Розрахункова робота має на меті закріпити відповідні теоретичні знання і одержати необхідні навички практичних розрахунків з дисципліни. З огляду на майбутній фах темою розрахункових робіт є «Одновимірна нестационарна неоднорідна задача теплопровідності».

Оскільки дисципліна «Математична фізика» розглядає методи та способи вирішення диференціальних рівнянь у частинних похідних, в розрахунковій роботі вирішується нестационарне неоднорідне рівняння теплопровідності за допомогою методу розділення змінних та методами скінчених різниць: методом сіток, «методом прямих».

У розрахунковій роботі студенти обчислюють поле розподілу температури у металевому стрижні з внутрішнім джерелом теплоти. Приймається, що бічна поверхня

теплоізолювана, тому тепло поширюється тільки вздовж осі x (одновимірною задачею). Вихідні дані задачі: довжина стрижня, матеріал стрижня та його теплофізичні властивості, питома потужність внутрішнього джерела теплоти, початкові умови, що задано у вигляді розподілу температури в залежності від координати x , крайові умови, що задано у вигляді значень температур на торцях стрижня. Обчислення проводиться аналітично та за допомогою комп'ютерної програми Mathcad. За результатами розрахунків будують графіки розподілу температури довжиною стрижня, за питомий проміжок часу.

Роботу виконують протягом десятого – чотирнадцятого тижнів шостого семестру; на п'ятнадцятий тиждень призначено її прийом. Бали за розрахункову роботу нараховуються відповідно до якості та з урахуванням своєчасності її виконання.

Загальна кількість балів, які студенти отримують під час здачі розрахункової роботи дорівнює 40 балів.

10. Методи навчання

Проведення аудиторних лекцій, практичних занять з застосуванням електронних засобів навчання та розповсюдженням додаткового друкованого допоміжного матеріалу, самостійна робота студентів.

11. Методи контролю

Контроль виконується у вигляді поточного семестрового контролю під час здачі змістовних модулів, практичних робіт, розрахункової роботи.

12. Критерії оцінювання та розподіл балів, які отримують студенти

12.1. Розподіл балів, які отримують студенти (кількісні критерії оцінювання)

Складові навчальної роботи	Бали за одне заняття (завдання)		Кількість занять (завдань)	Сумарна кількість балів
Змістовний модуль 1				
Робота на лекціях	0	0.25	8	0...2
Робота на практичних заняттях	0	0.25	8	0...2
Модульний контроль	10	16	1	10...16
Змістовний модуль 2				
Робота на лекціях	0	0.25	8	0...2
Робота на практичних заняттях	0	0.25	8	0...2
Модульний контроль	10	16	1	10...16
Змістовний модуль 3				
Робота на лекціях	0	0.25	8	0...2
Робота на практичних заняттях	0	0.25	8	0...2
Модульний контроль	10	16	1	10...16
Виконання і захист РР	30	40	1	30...40
Усього за семестр:				60...100

За розрахункову роботу студент в залежності від якості виконання роботи та відповідей на запитання у усній формі отримує наступні оцінки:

- «задовільно» - робота виконана та оформлена, студент відповідає на питання, які відносяться до роботи з помилками, але логіка відповідей правильна – 30 балів.
- «добре» - робота виконана та оформлена, студент відповідає на питання з незначними помилками - 35 балів.
- «відмінно» - робота виконана та оформлена, студент відповідає на питання - 40 балів.

Семестровий контроль (іспит) проводиться у разі відмови студента від балів поточного тестування, якщо студент не набрав мінімальну кількість балів (60 балів) й за наявності допуску до іспиту/заліку.

Допуском до іспиту є здача розрахункової роботи.

Під час складання семестрового іспиту/заліку студент має можливість отримати максимум 48 балів. З урахуванням балів за відвідування лекцій, активність на практичних роботах та розрахункову роботу максимальна сума балів є 100.

Білет для іспиту складається з 2 теоретичних та двох практичних завдань. Максимальна сума балів за теоретичні запитання є 18, за практичні – 30 балів.

12.2. Якісні критерії оцінювання

Для отримання позитивної оцінки студент повинен отримати знання, які дозволять розробляти і вирішувати змістові математичні моделі теплофізичних процесів, які описуються лінійними диференціальними рівняннями у частинних похідних другого порядку.

Студент повинен вміти:

- класифікувати диференціальні рівняння у частинних похідних;
- розробляти математичні моделі, що ґрунтуються на диференціальних формах запису законів збереження;
- формувати умови однозначності;
- обґрунтовувати одиничність та стійкість рішення задач математичної фізики;
- вирішувати одно – та багатовимірні нестационарні задачі методом розділення змінних;
- вирішувати багатовимірні нестационарні задачі методом скінчених різниць.

12.3. Критерії оцінювання роботи студента протягом семестру

Задовільно (60-74). Показати мінімум знань та умінь. Захистити розрахункову роботу та здати тестування.

Знати: диференціальні оператори, фізичне значення дивергенції та градієнта, диференціальний запис законів збереження, типи граничних умов, задачу Коші, крайові задачі, класифікація диференціальних рівнянь у частинних похідних, одиничність та стійкість рішення деяких задач математичної фізики, вирішення методом розділення змінних одновимірних нестационарних задач, задачу Штурма–Ліувілля, метод скінчених різниць.

Уміти: застосовувати спеціальні функції вирішувати методом розділення змінних одновимірних нестационарних задач, багатовимірних задач; вирішувати задачі методом скінчених різниць.

Добре (75-89). Твердо знати мінімум. Здати захистити розрахункову роботу та здати тестування. Уміти: застосовувати спеціальні функції при рішенні практичних задач.

Відмінно (90-100). Здати всі контрольні точки з оцінкою «відмінно». Досконально знати всі теми та уміти застосовувати їх.

Шкала оцінювання: бальна і традиційна

Сума балів	Оцінка за традиційною шкалою	
	Іспит, диференційований залік	Залік
90 – 100	Відмінно	Зараховано
75 – 89	Добре	
60 – 74	Задовільно	
0 – 59	Незадовільно	Не зараховано

12. Методичне забезпечення

1. Перелік задач для практичних занять та самостійної роботи.
2. Блинков В.Н., Горбенко Г.А., Костиков А.О. Теоретические основы аэрокосмической теплотехники. Часть 3: Основы теплопередачи объектов аэрокосмической техники. – Харьков: Нац. аэрокосм. ун-т «ХАИ», 2004. – 84 с.
3. Борковская И.М. Уравнения математической физики/И М. Борковская, О.Н. Пыжкова. – Минск. : 2010 . – 77 с.

13. Рекомендована література

Базова

1. Тихонов А.Н. Уравнения математической физики : учебное пособие / А. Н. Тихонов, А.А. Самарский. – 6-е изд., испр. и доп. – М. : Изд-во МГУ, 1999 . – 798 с.
2. Владимиров В.С. Уравнения математической физики: учебное пособие для вузов / Василий Сергеевич Владимиров. – 2-е изд., перераб. и доп. – М. : Наука, 1981 . – 512 с.
3. Кошляков Н.С. Уравнения в частных производных математической физики : Учеб. пособие для мех.-мат. фак. ун-тов / Н.С. Кошляков, Э.Б. Глинер, М.М. Смирнов. – М. : «Высшая школа», 1970. – 712 с.
4. Свешников А.Г. Лекции по математической физике: учеб. пособие / А.Г.Свешников, А.Н. Боголюбов, В.В. Кравцов – М.: Изд-во МГУ, 1993. – 352 с.
5. Будак Б.М. Сборник задач по математической физике : для вузов / Б.М. Будак, А.А. Самарский, А.Н. Тихонов . – 4-е изд., испр. – М. : Наука, 2004 . – 688 с. – Режим доступа: <http://eqworld.ipmnet.ru/ru/library/mathematics/pde.htm>

Допоміжна

1. Практичний курс вищої математики. Кн. 4. Варіаційне числення. Рівняння математичної фізики. Випадкові процеси. : Навч. посібник для вузів / І.В. Брисіна,

- О.В. Головченко, В.Ф. Деменко і др. – Харків: Нац. аерокосм. ун-т “Харк. авіац. ін-т”, 2004. – 355 с.
2. Лыков А.В. Теория теплопроводности / А.В. Лыков. – М. : Высшая школа, 1967. – 600 с. – Режим доступа: <http://www.read.in.ua/book153493>, свободный.
 3. Кириянов Д.В. Mathcad 15/Mathcad Prime 1.0. / Д.В. Кириянов. – СПб.: БХВ-Петербург, 2012. – 432 с.

14. Інформаційні ресурси

Сайт кафедри: www.k205.khai.edu

